

Sadržaj

Događaji

Konkursi

Najava događaja

Linija za pomoć novinarima

Anonimizacijom do kolektivizacije

Piše: Erna Mačkić

Anonimizacija sudskih i tužilačkih akata: pravilo ili izuzetak?

Piše: Selma Zulić

Komentar: Srđan Dizdarević, Predsjednik Helsinškog komiteta za ljudska prava u BiH

Anonimizacija sudskih odluka se ne može pravdati odlukom Agencija za zaštitu ličnih podataka

Piše: Petar Kovačević

Znate li da je A.K. ratni zločinac?!

Piše: Ibro Čavčić

Uvodnik

Skoro dvije godine je prošlo od kada je Sud BiH usvojio izmjene i dopune Pravilnika o ostvarivanju pristupa informacijama, odnosno onemogućio slobodan pristup informacijama medijima i građanima. Brojna reagovanja nevladinih i medijskih organizacija, udruženja novinara, medija, pravnika i drugih pojedinaca nisu bili dovoljan argument za Sud ali i Tužilaštvo BiH da promijene odluku o anonimizaciji sudskih presuda i optužnica, koja posebno u predmetima ratnih zločina, nanosi štetu i pravosudnom sistemu i cjelokupnom društvu.

Na okruglom stolu „Između anonimizacije i interesa javnosti“ koju je početkom decembra prošle godine organizovao Centar za društvena istraživanja Analitika, učesnici su ponovo istakli štetnost odluke o anonimizacija sudskih akata. Grešku su priznali i u Sudu BiH. Mira Smajlović, sutkinja Suda BiH, kazala je da je anonimizacijom Sud BiH učinio sebi štetu i poljuljao povjerenje građana u ovu instituciju. Predstavnici kantonalnih sudova i tužilaštava istakli su da je anonimizacija bila nepotrebna i da je unijela mnogo nejasnoća u radu ovih institucija.

Svi se slažu da je skandalozno da su tranziciona pravda, interes javnosti, prevencija kriminala, edukacija društva, nebitni pojmovi za Sud BiH. Pored anonimizacije Sud BiH je ustanovio pravila koja zabranjuju novinarima unošenje kamere, diktafona i druge opreme za rad. U jednom momentu prekinuto je izdavanje snimaka sa suđenja, a cjelolupni snimci se svakako ne mogu dobiti. Ovim odlukama Sud BiH krši Zakon o slobodi pristupa informacijama, Zakon o nestalim osobama, preporuke Vijeća Evrope prema kojima se ratni zločini, organizirani kriminal i slično ne trebaju anonimizirati jer procesuiranje tih djela ima širi društveni značaj.

Međutim, i pored svih kritika i priznanja grešaka, anonimizacija se i dalje primjenjuje. Za promjenu odluke čekaju se smjernice Radne grupe koju je osnovalo Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH. Do kada će se čekati, niko ne zna. Za E-novinar o problemu anonimizacije sudskih akata pišu: Erna Mačkić, urednica BIRN-a, Selma Zulić, koordinatorica Centra za društvena istraživanja Analitika, Petar Kovačević, direktor Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH, Ibro Čavčić, novinar sedmičnih novina Novo Vrijeme i Srđan Dizdarević, predsjednik Helsinškog komiteta za ljudska prava u BiH.

Adis Šušnjar, Udruženje/udruga BH Novinari

Događaji

22.01.2014.

Vlada FBiH: Parlament FBiH da se izjasni o razgovorima Budimira i Avdića

Vlada FBiH je Parlamentu FBiH uputila prijedlog da održi tematsku sjednicu na kojoj bi razmatrao i opredijelio se o sadržaju telefonskih razgovora između predsjednika Federacije Bosne i Hercegovine i urednika Redakcije informativnog programa FTV-a, koji su objavljeni u medijima.

Anonimizacijom do kolektivizacije

Piše: Erna Mačkić

P.R. S.M. i K.M su krivi za genocid počinjen u Srebrenici u julu 1995. godine. Ko su ljudi koji su odgovorni za najteže ratne zločine ne može se više vidjeti iz pravosudnih presuda. Razlog je anonimizacija, odnosno zaštita ličnih podataka koju primjenjuju pravosudne institucije u BiH.

Zašto je potrebno da se zna ime i prezime počinioca ratnih zločina? Postoji više razloga a prije svega je da se skine kolektivna krivica sa naroda. Ukoliko znamo samo inicijale i etničku pripadnost, zločine koji su počinjeni pripisujemo pojedinim narodima.

Također, jako je bitno da oni koji su uspješno preživjeli ratna dešavanja u BiH saznaju ko je naredio ili počinio ubistvo njihovih najmilijih. Provođi li se ponovna traumatizacija ako se kosti žrtve prije nego što se identificiraju vode kao inicijali N.N., kao i što se navode imena i prezimena osuđenih osoba.

Događaji

22.01.2014.

Damir Hadžić: Za okončanje procesa digitalizacije neophodno formirati korporaciju javnih RTV servisa BiH

Ministar komunikacija i prometa BiH Damir Hadžić i rukovodioci upravnih i poslovnih struktura javnih RTV servisa u BiH konstatovali su da bi proces digitalizacije trebao biti završen polovinom ove godine, a istovremeno će biti intenzivirane pripreme za realizaciju preostalih faza projekta kako bi proces digitalizacije bio okončan polovinom 2015.

Ministar Hadžić je istakao neophodnost formiranja Korporacije javnih RTV servisa BiH, kao četvrtog pravnog subjekta u Javnom RTV sistemu BiH, kojoj bi na korištenje i upravljanje bila data cjelokupna digitalna infrastruktura čiju izgradnju finansira država BiH.

S tim u vezi, zaključeno je da upravne strukture tri javna servisa maksimalno intenziviraju potrebne aktivnosti za osnivanje buduće korporacije. Ministarstvo komunikacija i prometa BiH će u narednom periodu, s ciljem otklanjanja određenih teškoća u procesu formiranja korporacije, inicirati odgovarajuće izmjene Zakona o Javnom RTV sistemu BiH, saopćeno je iz Vijeća ministara BiH.

21.01.2014.

HRT gasi 11 dopisništava

Hrvatsko novinsko društvo i Sindikat novinara Hrvatske oštro se protive odluci da se ukinu dopisništva u Karlovcu, Koprivnici, Novoj Gradiški, Sisku, Virovitici, Metkoviću, Požegi, Slavanskom Brodu, Županji, Gospiću i Krapini. Ranijom odlukom ukinuta su dva dopisništva u Bosni i Hercegovini, i to u Mostaru i Sarajevu.

Proces ukidanja dopisništava bi trebao početi 1. maja, a završiti 1. avgusta 2014. godine, čime će 51 zaposlenik ove medijske kuće ostati bez posla. Ova je odluka štetna za HRT kao javni nacionalni servis koji i Ugovorom s Vladom RH ima velike obveze u regionalnom programu", navodi se u zajedničkom saopštenju Hrvatskog novinskog društva i Sindikata novinara Hrvatske.

Opširnije: www.media.ba

16.01.2014.

Procurila snimka razgovora Živka Budimira i urednika FTV-a

Snimka kompromitirajućih telefonskih razgovora koje su prije godinu dana, u više navrata, vodili predsjednik Federacije BiH Živko Budimir i urednik Informativnog programa Federalne televizije Avdo Avdić, procurila je u javnost.

U ovim razgovorima, objavljenim na stranici Bracapoblokadama - Blogger.ba koji su nakon uhićenja Budimira postali predmet policijske istrage, prvi čovjek Federacije i urednik FTV-a dogovaraju napade na državna ministarstva, kompromitiranje sudaca Ustavnog suda...

Anonimizaciju u sudovima u BiH počela se primjenivati prije skoro dvije godine. Osim pravosnažnih presuda anonimiziraju se svi sudski i tužilački akti. Tužilaštvo BiH je otišlo korak dalje da optužnice ne samo da anonimizira nego su postale nedostupne za javnost.

Novinarima koji izvještavaju iz državnih pravosudnih institucija uveliko je otežan posao. Nemogućnost dobijanja optužnica doводи ih u situaciju ili da „nekim drugim putovima“ nabavljaju optužnice ili sami zaključuje šta se pojedinačno kome stavlja na teret.

Kada se izrekne prvostena presuda i dobijete je anonimiziranu, iako ste pratili kompletno suđenje, ne možete zaključiti za što je pojedinac osuđen. Dobijanje nepravosnažne presude korisno je sa novinarskog aspekta kako bi mogli vidjeti šta je to drugačije vijeće u drugostepenoj presudi zaključilo. Vrlo često su prvostepene presude u odnosu na drugostepene u tolikoj mjeri različite da optuženi bude oslobođen, a na kraju osuđen na 40 godina zatvora ili obrnuto.

Drugostepena presuda sa podacima kako što je ime i prezime, mjesto počinjenja djela i slično, nije korisna samo za novinare, nego i za širu društvenu javnost. Osim imena i prezimena, u sudskim i tužilačkim aktima, anonimiziraju se nazivi gradova, institucija, branilaca u predmetima i tako dalje.

Visoko sudsko i tužilačko vijeće je mišljenje i odluku o anonimizaciji uputilo svim sudovima i tužilaštvima u BiH. Neki su je u potpunosti primjenili a neki su odbili to da urade.

Stop cenzuri

Kako bi spriječili anonimizaciju, BIRN u BiH je poduzeo niz aktivnosti, među kojima su pravne analize kojima smo pokazali pravosudnoj zajednici šta znači anonimizacija za buduće generacije, kao i za utvrđivanje historije na osnovu sudskih utvrđenih činjenica.

BIRN BiH je pokrenuo kampanju „Stop cenzuri o ratnim zločinima“ da dokaže da je javnost zainteresirana za ratne zločine. Kampanja je, osim podizanja svijesti o značenju anonimizacije kroz medije, uključivala i potpisivanje peticije na ulicama Sarajeva, kao i u Brčkom, Prijedoru, Živinicama, Mostaru i tako dalje.

Uz podršku Međunarodne komisije za traženje nestalih (ICMP) održali smo niz okruglih stolova sa porodicama nestalih da im se objasne posljedice uvođenja anonimizacije. Mnogobrojna udruženja nestalih su istakla oštro protivljenje anonimizaciji jer smatraju da se time krši i Zakon o nestalima osobama u BiH. Prema tom zakonu, porodice moraju znati ime i prezime počinioca zločina, a ujedno na suđenjima se vrlo često i otkrije gdje se nalaze pojedine grobnice.

Događaji

14.01.2014.

Uhapšeni osumnjičeni za ubistvo Ćuruvije
Radomir Romić i Milan Radonjić, osumnjičeni za učešće u ubistvu novinara Slavka Ćuruvije, uhapšeni su 14.01.2014 oko podneva u Beogradu. Bivši pripadnici DB-a privedeni su u okviru istrage o ubistvu Ćuruvije i određen im je pritvor od 48 sati. Prema ranijim pisanjima medija u Srbiji, napisana je optužnica protiv četvorice okrivljenih za ubistvo Ćuruvije. Radomir Marković, tadašnji šef Resora državne bezbjednosti, tereti se da je naredio ubistvo, dok je Milan Radonjić, načelnik beogradskog centra DB-a organizovao zločin. Miroslav Kurak označen je kao ubica Ćuruvije a kao njegov saučesnik spominje se Ratko Romić. Slavko Ćuruvija, novinar, urednik i vlasnik "Dnevnog telegrafa" ubijen je 11. aprila 1999. godine.

Opširnije: www.media.ba

McGuffie: Sloboda medija u vrhu prioriteta

"Pitanja slobode medija i dalje su na vrhu popisa prioriteta procesa proširenja EU, a EU usmjerava svoju finansijsku pomoć na ovaj prioritet", izjavio je u razgovoru za Fenu glasnogovornik Delegacije Europske unije u BiH Andy McGuffie.

Naglasio je kako su sloboda izražavanja i sloboda medija ključni pokazatelji spremnosti zemlje da postane članica EU. Profesionalni, nezavisni i nepristrani mediji jedan su od najbitnijih aspekata uspješnog demokratskog društva i predstavljaju osnovne vrijednosti EU.

U godišnjem Izvješću Europskog povjerenstva o napretku navedeni su glavni nedostaci u toj domeni. Prioriteti u ovom sektoru navedeni su u posljednjem Izvješću o napretku BiH, koji je objavljen u listopadu 2013. godine, gdje su zaključeni sve veći politički i finansijski pritisci na medije, te pitanja u vezi s uređivanjem i funkcioniranjem javnih emitera. Također je zaključeno da nije završena reforma javnih servisa i da korporacija javnih emitera nije formirana.

Opširnije: www.media.ba

Saopćenja za javnost

26.01.2014.

Osuda fizičkog napada na Sinana Alića

Upravni odbor Udruženja/udruge BH novinari najoštrije osuđuje fizički napad na Sinana Alića, predsjednika Fondacije "Istina, pravda, pomirenje" iz Tuzle i člana Novinarskog vijeća časti BH novinara. Napad se desio u subotu 25. januara u okolini Tuzle, kada je nepoznata osoba fizički napala Alića i tom prilikom mu nanijela povrede glave.

Vidi cijeli članak

Ukoliko podaci budu zatamnjeni i napisani inicijalima, porodice nestalih smatraju da se i na taj način spriječava pronalazak njihovih najmilijih.

Također, kampanju je javnost mogla podržati i putem društvenih mreža, kao što su facebook i twitter. U kampanju su bile uključene i poznate ličnosti, na osnovu čega je snimljen spot u kojem glumci, reditelji, advokati, novinari i ostali govore o bitnosti neanimiziranja sudskih i tužilačkih akata.

Nakon završene kampanje u ljetnom periodu prošle godine, Visoko sudsko i tužilačko vijeće (VSTV) usvojilo je zaključak da anonimizacija nije obavezna, te su donijeli odluku da se osnuje radna grupa kako bi utvrdila smjernice za ovo pitanje.

Nesnalazjenje institucija

Mnogo je nejasnoća koje prate zaštitu ličnih podataka građana i očigledno je da se naše institucije „nisu snašle“ u primjeni odredbe zakona koji reguliše ova pitanja. Većina stručnjaka naglašavali su važnost uvažavanja ovog prava, ali i prava javnosti da bude informisana.

Jako bitno je napraviti razliku između teških krivičnih djela i parnica. Sasvim je razumljivo da se na internet starnicama pravosudnih institucija ne trebaju objavljivati imena ljudi koji se razvode ili pokreću parnicu u vezi neke druge osobne stvari. To su stvari koje se tiču pojedinca i nemaju širi društveni značaj. Međutim, kazne za teška djela – koja treba da pošalju poruku društvu i da spriječe ponavljanje – nisu osobna pitanja. Ono u čemu se slažu i predstavnici Agencije za zaštitu ličnih podataka u BiH, kao i predstavnici pravosudnih institucija jeste da se anonimizacija ne treba primjenjivati na teška krivična djela.

Postoje i preporuke Vijeća Europe, prema kojima se ratni zločini, organizirani kriminal, pranje novca i slično ne trebaju anonimizirati jer procesuiranje tih djela ima širi društveni značaj. Različita je praksa i drugih država po pitanju anonimizacije, čak i u državama u okruženju.

Neke primjenjuju anonimizaciju, ali neke ne. Ono što treba imati na umu da suđenja za ratne zločine nisu brakorazvodne parnice.

Najotvoreniji po ovom pitanju je Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju u Hagu koji sve dokumente neredigovane objavljuje na svojoj stranici. To uključuje optužnice, presude, transkripte svjedočenja, žalbe i razne druge podneske.

I ne samo to, zainteresovani preko interneta mogu pratiti sva suđenja. Potpuno drugačija situacija je pred sudovima u BiH. Nakon uvođenja anonimizacije, Sud BiH prekinuo je izdavanje snimaka sa suđenja. Uglavnom na zahtjev izdaju desetominutni snimak koji je neupotrebljiv za potpuno informisanje javnosti. Iako je u pravilniku Suda o izdavanju audio i video materijala predviđena mogućnosti za dobijanje cjelokupnih snimaka, oni se skoro nikad ne izdaju, a jedno od najčešćih objašnjenja je da je „takva odluka sudije“.

Ko je počinitelj, a ko žrtva

Također, anonimizacijom postaje manje vidljiva funkcija pravosudnih institucija, odnosno njihov rad. Kako da novinar, istraživač ili bilo ko drugi napravi analizu koliko je doneseno presuda za genocid i ko je i na koji način ga počinio, kada su zatamnjeni podaci. Ako napišete doneseno šest presuda, u kojima su

Saopćenja za javnost

22.01.2014.

Zabrinutost zbog javnog objavljivanja i političke zloupotrebe audio snimaka telefonskih razgovora Avde Avdića

Upravni odbor Udruženja/udruge BH novinari izražava zabrinutost zbog javnog objavljivanja i političke zloupotrebe audio snimaka telefonskih razgovora Avde Avdića, urednika Informativnog programa Federalne televizije i Živka Budimira, predsjednika Federacije BiH, pribavljenih u okviru ranije krivične istage Tužilaštva BiH protiv predsjednika Federacije.

Vidi cijeli članak

08.01.2014.

Osuda hakerskog napada, prijetnje i ucjene portala Klix.ba i Tuzlanski.ba

Upravni odbor Udruženja/udruge BH novinari najoštrije osuđuje hakerski napad, prijetnje i ucjene portala Klix.ba i Tuzlanski.ba, koji su se desili početkom mjeseca januara i iza kojih stoji nepoznati počinitelj potpisan kao "Anonimus Balkan".

Pritisak na urednike radi objave poruke nepoznate osobe i problematičnog sadržaja, te hakiranje portala nakon što je odbijen zahtjev za objavu, predstavljaju najgrublji atak na slobodu novinarstva i integritet medija. To je istovremeno i kriminalni čin ucjene radi ostvarivanja lične koristi, koji traži hitnu, adekvatnu i efikasnu reakciju nadležnih policijskih i tužilačkih organa, kao i javnu osudu takvog ponašanja od strane cjelokupne bh.javnosti.

Vidi cijeli članak

Najava događaja

- **Promocija medijskih sadržaja** koji tretiraju govor mržnje u javnom prostoru polaznika Novinarske akademije održane prošle godine u Neumu.

upita", kazala je Kukričar.

Iako u Sudu BiH kažu da su pogriješili, ipak za izmjene pravilnika čekaju smjernice radne grupe, u kojoj je i jedan predstavnik civilnog sektora. Kada će biti gotove smjernice još uvijek niko ne zna. Predviđa se u narednih nekoliko mjeseci.

Dok ne budu izrađene smjernice, anonimizacija se i dalje primjenjuje. Da li će i poslije smjernica biti ispravljena praksa koja se provodi u ove dvije godine, ostaje da se vidi.

Međutim, ostaje nejasno zašto se ovoliko čeka na izmjene pravilnika ako se već relevantne institucije, sudovi, tužilaštva, Visoko sudsko i tužilačko vijeće i Agencija za zaštitu podataka protive anonimizaciji kod teških krivičnih djela.

S.M., R.M., D.M., I.R., na 120 godina zatvora zbog učestvovanja u strijeljanu I.D., R.L., M.B. itd.. na području S.

Mislim da nikome nije jasno ni ko je počinitelj, niti ko je žrtva. Ukoliko presude imaju preventivnu funkciju kako bi se takva djela prestala činiti ili činiti u manjoj mjeri, postavlja se pitanje da li je moguće postići taj cilj.

Cijeli ovaj problem datira iz 2011. godine kada je Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH, postupajući po jednoj apelaciji, donijela mišljenje da se povuče sa internet stranica presuda i optužnica osobe koja se žalila. Međutim, pravosudne institucije su nekritički prihvatile ovakav stav i počelo je opće povlačenje sudskih i tužilačkih akata sa interneta. Tužilaštvo BiH odbijalo je da dostavi optužnice na zahtjev o slobodnom pristupu informacijama, pozivajući se na odluku Agencije.

Sutkinja Državnog suda Mira Smajlović je, govoreći na okruglom stolu "Između anonimizacije i interesa javnosti: Zaštita ličnih podataka", kazala da je praksa uklanjanja svih presuda, nakon akta Agencije za zaštitu ličnih podataka koji se odnosio na jedan predmet, bila rezultat "nekritičkog prihvatanja".

"Mi smo nekritički prihvatili ovaj dopis i počeli s praksom anonimizacije. Uslijedila je opravdana reakcija javnosti i napadi na Sud BiH. Pretrpjeli smo štetu i sami sebi dali autogol. Sami smo se zatvorili i nametnuli kriterije. Nanijeli smo veliku štetu sebi i urušili povjerenje javnosti u Sud BiH", rekla je Smajlović.

Ona je dodala da praksa anonimiziranja svih presuda zanemaruje javni interes. Osim Suda BiH, niti jedna pravosudna institucija nije priznala grešku. Tužilaštvo BiH i dalje ne daje optužnice.

Predstavnica Državne agencije za zaštitu ličnih podataka Nedžmija Kukričar je na istom skupu pojasnila da je praksa sve obuhvatne anonimizacije u pravosuđu u BiH rezultat preširokog tumačenja prijedloga Agencije.

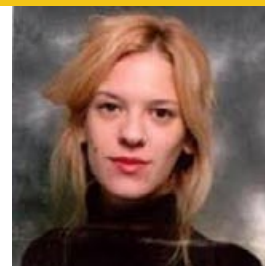
"Mi smo protiv automatske obrade podataka – međutim, Zakonom o zaštiti ličnih podataka se dozvoljava objava ukoliko postoji javni interes. U najtežim krivičnim djelima vidimo da moramo imati imena i prezimena. To je značajno zbog budućih pokoljenja i pomirenja. Međutim, u ovim perifernim djelima će se izvršiti testiranje javnog interesa, što se može uraditi kroz broj

Konferencija o anonimizaciji, 06.12.2013.
Foto: Alen Halilović

Anonimizacija sudskih i tužilačkih akata: pravilo ili izuzetak?

Piše: Selma Zulić

Riječ kojom bi se najpreciznije opisao odnos javnih institucija i bosanskohercegovačke javnosti jeste nepovjerenje. Obostrano njegovanje sumnje iz koje proizilaze špekulacije, neprovjerene informacije i pogrešni zaključci, uzrokovano je, između ostalog, kontradiktornim odlukama javnih institucija da ograničavaju pristup informacijama koje su od interesa za javnost. Konkretni primjer takve politike jeste recentni trend anonimizacije svih sudskih i tužilačkih akata prije njihovog distribuiranja široj javnosti.

Anonimizacija je proces obrade i prezentacije podataka sa ciljem ograničavanja njihove dalje upotrebe i procesuiranja u kontekstualnu informaciju. Konkretno, kad su u pitanju pravosudne institucije Bosne i Hercegovine, riječ je o objavljivanju podataka o optužnicama, presudama, rješenjima i drugim odlukama Suda Bosne i Hercegovine (Sud BiH) i Tužilaštva Bosne i Hercegovine (Tužilaštva BiH) u formi na osnovu koje se ne može izvršiti identifikacija optuženih i osuđenih osoba. Anonimizacija se često primjenjuje i na nazive pravnih lica, opština i gradova navedenih u sudskim odlukama i tužilačkim aktima.

Praksa ograničavanja pristupa informacijama u dokumentima Suda BiH i Tužilaštva BiH, počela je 2010. godine, nakon što je Agencija za zaštitu ličnih podataka BiH (Agencija) priložila dokumentu Sudu BiH pod nazivom „Mišljenje – Obrada ličnih podataka na službenoj internet stranici Suda BiH“. U navedenom dokumentu, Agencija je upozorila Sud BiH na zaštitu prava na privatnost i zaštitu ličnih podataka pojedinaca u optužnicama i presudama koje se objavljuju na službenoj Web stranici Suda BiH. Agencija je istovremeno upozorila i Tužilaštvo BiH da „blokira lične podatke svih lica čiji su lični podaci sadržani u optužnicama i presudama koje su objavljene na službenoj web stranici.“ Konačno, mišljenje je upućeno Ministarstvu pravde BiH i Visokom sudskom i tužilačkom vijeću što je rezultiralo preporukom VSTV-a da sudovi i tužilaštva u BiH počnu anonimizirati lične podatke u presudama i optužnicama.

Da se praksi anonimizacije pristupilo ishitreno i bez prethodnog istraživanja principa, vrijednosti i komparativnih praksi u domenu standardizacije obrade podataka, pokazuje činjenica da su sudovi i tužilaštva u BiH jednako anonimizirali lične podatke osobe osuđene za ratni zločin i podatke počinioca minornog krivičnog djela. Naime, kada je riječ o lakšim krivičnim djelima, pravo na zaštitu ličnih podataka može imati primat u odnosu na interes javnosti da zna imena počinitelja takvih djela. Nedostatak selekcije i kategorizacije krivičnih djela prema kojoj bi se vršila standardizacija objavljivanja, u konačnici je rezultirao kontraproduktivnom, ali i nekonzistentnom praksom pravosudnih institucija. Tako su neke pravosudne institucije nastavile objavljivati sve lične podatke osoba koje su uključene u krivični postupak, dok su ih druge dosljedno anonimizirale.

Pomenuta praksa anonimizacije je pokrenula brojne debate u bosanskohercegovačkoj javnosti. Takav trend ograničavanja slobodnog pristupa informacijama je dočekan oštrom kritikom medija čija je dužnost prenošenje informacija od javnog interesa. Zaista, mediji se suočavaju sa brojnim poteškoćama u prenošenju informacija sa suđenja i osiguravanju transparentnosti i javnosti sudskih postupaka: informacija koja ne uključuje subjekt, pa i mjesto zbiljanja, gotovo je neupotrebljiva. Pored toga, bez preciznijih podataka o predmetu, uključujući i tačke optužnice, novinari teško mogu pratiti suđenja. No, mogli su se čuti i glasovi prema kojima je praksa anonimizacije velikim dijelom preventivne naravi, jer su upravo mediji i novinari često tendenciozno izvještavali o krivičnim postupcima, unaprijed proglašavajući krivim osobe protiv kojih se vode istrage ili su optužene. Naravno, (ne)odgovornosti medija u takvim situacijama svakako treba ozbiljno pristupiti, a programi edukacije novinara, unatoč višedecenijskoj praksi u BiH, i dalje ostaju nasušna potreba. Ipak, apsolutna i nekritička anonimizacija nije rješenje: potrebno je postići odgovarajući balans između zaštite slobode izražavanja i informisanja, javnog interesa i prava na privatnost osoba uključenih u krivične postupke.

Posljedica sprovođenja postupka anonimizacije u pravosudnim institucijama Bosne i Hercegovine su višestruke. Jedan primjer će dovoljno ilustrirati značaj pravilnog reguliranja ovog pitanja. Naime, primjena mehanizma anonimizacije direktno umanjuje važnost mehanizama tranzicione pravde kao što su krivična pravda, kazivanje istine, reparacije i institucionalne reforme. Cilj mehanizama tranzicione pravde je utvrđivanje odgovornosti pojedinca za ratne zločine; utvrđivanje činjenica o događajima iz prošlosti kako bi se spriječila manipulacija historijskim pamćenjem; materijalno, ali i nematerijalno zadovoljenje žrtava, te izgradnja povjerenja građana u pravosudne institucije i institucije bezbjednosti. Svaki od ovih mehanizama ima za cilj uspostavljanje vladavine prava kako bi se spriječilo kršenje ljudskih prava u budućnosti. U periodu kad se nastoji utvrditi istina o ratnim zločinima i uspostaviti povjerenje u post-konfliktnom društvu, anonimizacija imena i prezimena osobe osuđene za ratni zločin ili zločin

Konkursi

Ekonomsko i političko izvještavanje iz jugoistočne Evrope 2014

Šestnaest novinara iz jugoistočne Evrope će se odabrati da učestvuju na programu koji će voditi bivšiiskusni novinari Reuters-a. Program uključuje desetodnevne kurseve u Velikoj Britaniji i Njemačkoj. Učesnici će takođe putovati u Brisel i Frankfurt kako bi se susreli sa donosiocima odluka i novinarima koji izvještavaju o evropskim finansijama i političkim pitanjima.

Kandidati treba da imaju dozvolu od svojih poslodavaca kako bi učestvovali u programu.

Opširnije

World Press Institute Fellowship

World Press Institute poziva novinare iz cijelog svijeta da se prijave za tromjesečni program unapređenja znanja o američkom novinarstvu. Učesnici programa bit će izloženi uslovima rada jednakim uslovima u američkim medijima a od njih se zahtjeva da izvještavaju o različitim društvenim pitanjima. Program počinje sredinom avgusta 2014. godine i trajat će do sredine oktobra iste godine. Učesnici će provesti 3 sedmice u Minnesoti, nakon čega će putovati u nekoliko gradova SAD-a, uključujući New York i Washington D.C. Posljednje sedmice programa, učesnici će se vratiti u Minnesotu kako bi finalizirali svoj rad. Rok za prijavu je 15.2.2014.

Opširnije

Balkanske novinarske stipendije 2014.

Iskusni novinari iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, Makedonije, Crne Gore, Rumunije, Srbije i Kosova, pozvani su da se prijave na osmi po redu konkurs za dodjelu Balkanskih stipendija za novinarsku izuzetnost. Ove godine su, po prvi put, i novinari iz Grčke pozvani da se učestvuju u ovom prestižnom medijskom programu.

Svake godine, na otvorenom konkursu se bira deset novinara koji dobijaju novac i profesionalnu podršku za svoja prekogranična istraživanja vezana za teme od značaja za region i Evropsku uniju. Za 2014. godinu je odabrana tema GENERACIJE.

Kandidati koje izabere nezavisna komisija dobiće stipendije u iznosu od 2000 eura, kao i dodatnih 2000 eura za troškove putovanja i istraživanja. Rok za prijavljivanje je 5. mart 2014. godine. Formular za prijavu, smjernice i dalje informacije o stipendiji su dostupni na veb stranici: fellowship.birn.eu.com.

Opširnije

protiv čovječnosti dolazi kao paradoksalna i kontraproduktivna praksa koja onemogućava suočavanje s prošlošću i uspostavljanje povjerenja u društvu.

Neosporno je da u nekim predmetima postoje legitimni razlozi za uklanjanje ličnih podataka pojedinaca uključenih u krivični postupak. Očigledan primjer je čuvanje ličnih podataka maloljetnih počinitelaca i žrtava krivičnog djela, te zaštita prava oštećenih i svjedoka da se izjasne o tome da li žele da se njihovi podaci objave u optužnici ili presudi. Uklanjanjem ličnih identifikatora iz sudskih i tužilačkih akata u opravdanim slučajevima štiti se pravo pojedinca na dostojanstvo, zaštitu privatnosti i u konačnici pravo optuženih na presumpciju nevinosti, na resocijalizaciju i rehabilitaciju. Sa druge strane, izvještavanje i pristup informacijama o krivičnim postupcima za genocid, zločin protiv čovječnosti, organizirani kriminal, i slično, ima veliki značaj za državu kao što je BiH i svi podaci u takvim predmetima trebaju biti javni i upotrebljivi. Činjenica je da i drugi predmeti mogu biti od interesa za javnost, te da čak jedno „minorno“ krivično djelo može imati veliki značaj za sredinu u kojoj se dogodilo. Ključno pitanje je kako da se istovremeno zaštititi pravo na privatnost, a da se ne naruši pravo i interes javnosti da bude informisana o radu pravosuđa.

Upravo s ciljem iznalaženja balansa između zaštite ličnih podataka i interesa javnosti, a nakon oštre kritike šire javnosti i internog preispitivanja prakse anonimizacije u Sudu BiH, Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH formiralo radnu grupu za izradu smjernica na osnovu kojih bi tužilaštvo i sudovi postupali u konkretnim situacijama, sa posebnim fokusom na objavljivanje informacija na internetu. Radnu grupu sačinjavaju predstavnici pravosuđa, ministarstava pravde i predstavnici organizacija civilnog društva. Uzimajući u obzir ovu djelomično izmijenjenu politiku VSTV-a i nezadovoljstvo javnosti, te fokus Radne grupe na balans zaštite privatnosti i interesa javnosti, nadamo se da će buduća regulativa u ovoj oblasti donijeti bolja rješenja i barem djelomično vratiti poljuljano povjerenje javnosti u rad pravosudnih institucija.

Srđan Dizdarević, predsjednik Helsinškog komiteta za ljudska prava u BiH

Cijenimo da je pristup Suda BiH u slučaju anonimizacije podataka ne samo nekritički već simplistički. Helsinški komitet potsjeća da je sloboda pristupa informacijama jedna od temeljnih tekovina demokratskog društva i društva u kome se poštuju ljudska prava i da se na njoj temelje pretpostavke funkcionisanje demokratije.

Istodobno, mislimo da je zaštita privatnosti bitna komponenta ljudskih prava. No, ona ne smije niti može dovesti u pitanje javnost rada sudova i javnost presuda. Uloga sudova nije samo represivna već ima i funkciju, da kroz sam proces i sankciju, preventira ponavljanje kažnjivih djela i da utiče na stvaranje javnog raspoloženja, javnog mnijenja prema pojavama koje su prijetnje društvu.

Otuda i naša ocjena da je odluka Suda BiH simplistička, da pojednostavljeno tumači privatnost ne vodeći računa o cjelovitom pristupu ljudskim pravima, pravdi i opštem interesu.

Anonimizacija sudskih akata se ne može pravdati odlukama Agencije za zaštitu ličnih podataka

Piše: Petar Kovačević

Agencija za zaštitu podataka BiH je u julu 2013.godine, povodom različitog tumačenja rješenja i mišljenja ove agencije o objavljenim optužnicama i presudama na službenim web stranicama Tužilaštva i Suda BiH, Ministarstvu pravde BiH i Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH, uputila dopis u kojem je istakla sljedeće:

“Agencija je rješavajući po podnesenom prigovoru nosioca podataka, čiji lični podaci su bili objavljeni u okviru cjelovite optužnice i presude na službenoj web stranici pravosudnih organa Bosne i Hercegovine za krivično djelo nesavjestan rad u službi i nakon što je proteklo dvije godine od izdržane zatvorske kazne, uzimajući u obzir sve okolnosti navedenog slučaja, ocijenila da je takva obrada protivzakonita.”

Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH ni nakon donošenja rješenja nije isključila mogućnost da se na zakonit način pristupi i optužnici i presudi za podnosioca prigovora. Krajnost u koju se otišlo, u smislu anonimizacije, ni u kom slučaju ne može se pravdati odlukama Agencije. Neupitan je javni interes da se učine dostupnim optužnice i presude za krivična djela koja ne zastarjevaju po domaćem i međunarodnom pravu kao i neka druga teška krivična djela njihovim objavljivanjem na službenoj web stranici.

Agencija naglašava, da je potrebno voditi računa o legitimnim interesima učesnika u postupku kao što su žrtve i svjedoci.

Agencija ne sprovodi Zakon o zaštiti ličnih podataka, kao ni druge zakone kojima je regulisana obrada lični podataka, već nadzire sprovođenje istih i kroz institut ocjene zakonitosti. Kontrolori su ti koji su zaduženi za sprovođenje zakona, a u ovom slučaju su to sudovi i tužilaštva.

Predmetnim dopisom, Agencija je pozvala Ministarstvo pravde BiH i Visoko sudsko i tužilačko vijeće (VSTV), kao relevantne institucije, da u cilju iznalaženja najboljih formalnih i praktičnih rješenja i eventualno sprečavanja povrede prava na privatnost osoba kao što je podnosilac prigovora, u skladu sa svojim nadležnostima pruzduzmu aktivnosti na prevazilaženju trenutnog stanja.

Povodom ovog akta, VSTV je obavijestilo Agenciju da je, na sjednici održanoj od 17. do 19.07.2013. godine izmjenilo preporuku iz dijela Politike o objavljivanju sudskih odluka VSTV BiH, koja se odnosi na objavljivanje radi obavještanja javnosti. Dalje se navodi, „da se ovom izmjenom omogućava objavljivanje sudskih odluka sa ličnim podacima na službenim stranicama pravosudnih institucija, gdje prilikom objave ličnih podataka pravosudne institucije, kao kontrolori podataka, trebaju u svakom konkretnom slučaju uspostaviti balans između prava javnosti na informisanje i prava zaštite privatnosti lica koja učestvuju u sudskim postupcima.

Kako bi se adekvatno vršilo balansiranje ova dva suprotstavljena prava od kojih jedno ne isključuje drugo, VSTV je na sjednici podržalo formiranje radne grupe za izradu smjernica u skladu sa kojima će sudovi i tužilaštva postupati u konkretnim situacijama.

Na ovaj način, kako je zaključilo VSTV, kao krovna institucija za reformu pravosuđa u BiH, isto je preduzelo adekvatne mjere za prevazilaženje trenutnog stanja koje nije prihvatljivo kako sa aspekta zaštite ličnih podataka tako i sa aspekta slobodnog pristupa informacijama.

Poštujući ulogu i odgovornost Ministarstva pravde BiH i VSTV-a, u ukupnim reforskim procesima u pravosudnom sistemu u BiH, u našoj Agenciji vjerujemo da će naprijed navedene aktivnosti, kao i niz edukacija sudija i tužilaca na temu uspostavljanja ravnoteže između slobode pristupa informacijama i izaštite ličnih podataka, te okruglih stolova na temu anonimizacije, rezultirati unificiranim i harmonizovanim pravilima o anonimizaciji sudskih i tužilačkih akata u pravosudnom sistemu BiH, a da se istovremeno ne ugrozi proces objavljivanja istih kada je to potrebno.

Konferencija o anonimizaciji, 06.12.2013.
Foto: Alen Halilović

Znate li da je A.K. ratni zločinac?!

Piše: Ibro Čavčić

Zvuči zbunjujuće kada se u pravosudnoj dokumentaciji nađu inicijali ratnih zločinaca. S takvom se praksom izvještaji iz bosanskohercegovačkih sudova susreću od marta 2012. godine. Javnost je uskraćena za potpune informacije o počiniocima krivičnih djela.

Začarani krug institucija i zakona koji se međusobno prepliću, pobijaju, izmjenjuju i dopunjuju rezultirali su jednim: anonimizacijom pravosudnih dokumenata kojim je javnost uskraćena za informacije o počiniocima krivičnih djela. Najviše su pogođene žrtve ratnih zločina.

Sud Bosne i Hercegovine je u martu 2012. godine usvojio izmjene i dopune Pravilnika o ostvarivanju pristupa informacijama, kojima se u sudskim dokumentima umjesto imena i prezimena navode inicijali. Također se umjesto naziva institucija i gradova stavljaju početna slova. Navedenu praksu počeli su primjenjivati i drugi sudovi i tužilaštva u Bosni i Hercegovini.

Ograničenja sudskih dokumenata

Selma Učanbarlić, novinarka Balkanske istraživačke regionalne mreže u BiH, podsjetila je na navedenu odluku Suda. "Otkako je počelo anonimiziranje sudskih presuda, novinarima je otežano pisati o suđenjima, jer svi potrebni podaci sada se navode inicijalima", kazala je ona, dodavši da su sudske presude koje su najrelevantniji izvor za ovu temu postale gotovo neupotrebljive.

Novinaru koji prati suđenje optužnica predstavlja osnovni materijal koji koristi da bi njegovo izvještavanje bilo tačno. Zbog toga novinarka BIRN-a nedavanje optužnica Tužilaštva BiH navodi kao jedan od većih problema s kojim se novinari susreću. "Nakon što je Tužilaštvo BiH donijelo odluku da optužnice ne budu javne, novinari u sudnice ulaze bez optužnica, što otežava profesionalan rad", istakla je ona, dodavši da kada u presudi piše da je F. K. zajedno sa S. F. počinio zločin na U. B. u općini Z., nemoguće je znati ko je počinilac nekog djela, gdje je djelo počinjeno i šta se zapravo desilo."

Osim ograničenja na sudske dokumente, Sud BiH donio je odluku po kojoj izdaje samo deset minuta audio ili videozapisa sa suđenja, tako da se u elektronskim medijima ne može čuti glas žrtava. Iako je Pravilnikom Suda BiH navedeno da mediji mogu u određenom vremenskom roku dobiti cjelokupne snimke suđenja, u praksi takve zapise Sud rijetko izdaje, navode iz BIRN-a.

"Ovo je problematično jer suđenja traju i po nekoliko sati. Za prvih deset minuta videozapisa, koliko Sud daje novinarima, ne može se ništa značajno s određenog suđenja čuti", kazala je Selma Učanbarlić, dodavši da zbog ovakve odluke radijske i televizijske kuće nemaju više materijal za priloge, a samim tim javnost ne zna šta se dešava u sudnicama ove institucije.

Optužnice, presude i snimci sa suđenja važni su za profesionalno, objektivno i tačno izvještavanje, ali i za javnost koja ima pravo znati šta se dešava na suđenjima.

Javni interes najvažniji

Sud BiH od 2009. godine primjenjuje Pravilnik o ostvarivanju pristupa informacijama pod kontrolom Suda, kojim se, između ostalog, regulira i izdavanje audio/videozapisa. Sud je u međuvremenu pristupio izradi izmjena i dopuna navedenog pravilnika, kako bi akt "usklađio sa zahtjevima Zakona o zaštiti ličnih podataka BiH". Preporuke za usvajanje ovih izmjena i dopuna dala je u martu 2010. godine Agencija za zaštitu ličnih podataka BiH, kao i Visoko sudsko i tužilačko vijeće u septembru 2011. godine.

Agencija za zaštitu ličnih podataka je u skladu sa svojim nadležnostima inicirala donošenje propisa kojim bi se utvrdila pravila anonimizacije ličnih podataka u optužnicama i presudama koje se objavljuju na službenoj internetskoj stranici Suda. Petar Kovačević, direktor ove agencije, istakao je za Novo vrijeme da je postupajući po prigovoru osobe čiji su se kompletni lični podaci pojavljivali kada na pretraživaču Google ukuca svoje ime i prezime, uputio mišljenje Sudu Bosne i Hercegovine.

"Svako lice ima pravo podnijeti prigovor kada sazna ili posumnja da su mu lični podaci protuzakonito obrađivani. To se desilo u martu 2010. kada je jedno lice podnijelo prigovor i žalilo se Agenciji na način da je prigovar-

alo zbog toga što se njegovi podaci pojavljuju na internetu. Kompletna presuda, sa svim ličnim podacima, od adrese stanovanja, jedinstvenog matičnog broja, sve je bilo dostupno”, istakao je Kovačević, dodavši da je spomenuto lice bilo osuđeno za krivično djelo “nesavjestan rad u službi”, te da je izdržalo kaznu nakon koje je protekao određeni period.

“Lice se obratilo nama i mi smo po ustaljenoj proceduri pitali šta je pravni osnov i svrha obrade ličnih podataka na takav način. Nakon toga smo dobili odgovor Suda i Tužilaštva”, naveo je direktor Kovačević, dodavši da se Sud pozvao na Zakon o krivičnom postupku, Zakon o slobodi pristupa informacijama te na uputstvo Vijeća ministara.

Ratni zločini su javna stvar

Dvije godine poslije usvojene su izmjene i dopune Pravilnika o ostvarivanju pristupa informacijama.

Linija za pomoć novinarima

Aktuelni slučajevi:

1. Dragica Vukalo - Zakazano je ročište kod Okružnog suda Banja Luka po žalbi Dragice Vukalo na prvostepenu presudu. Ročište zakazano za 6.02.2014.

2. Klix.ba - Povodom hakerskog napada na portal Klix.ba FMHL uputio dopise Kantonalnom tužilaštvu KS i Federalnoj upravi policije kako bi se ispitao slučaj i poduzele zakonom propisane mjere.

3. Radio Herceg Bosne - Četiri novinara Radija Herceg Bosne nakon dvije i po godine sudskog procesa vraćeni su na posao zahvaljujući angažmanu Linije za Pomoć novinarima. Kantonalni sud u Mostaru sredinom oktobra prošle godine donio je odluku po kojoj se novinari Mijo Kelava, Ivica Šimunović, Cecilija Petrović i Ankica Šimunović moraju vratiti na posao nakon nezakonitih otkaza. Ovaj slučaj je dobar primjer odbrane novinara putem tima Linije za pomoć novinarima i saradnje novinara sa FHML.

4. Mirsada Čaluk - Općinski sud Kakanj donio presudu u korist Mirsade Čaluk (Slučaj Mirsada Čaluk protiv NTV IC Kakanj).

“Svi su se pozivali na Agenciju i naše mišljenje upućeno Sudu, ali niko nije donio rješenje i naveo neku našu rečenicu iz tog teksta. Dakle, tok priče otišao je u sasvim drugu krajnost”, požalio se Kovačević dodavši da javni organ mora štiti pravo na privatnost, ali da kad utvrdi da postoji izuzetak, uvijek mora ići na javni interes.

“Ratni zločini su javna stvar. Anonimizacija dokumenata u predmetima ratnih zločina nije u skladu s mišljenjem koje je Agencija početkom 2012. godine dostavila Sudu BiH”, kazao je direktor Kovačević.

Iz Suda BiH je saopćeno da se prilikom rada na izmjenama teksta pravilnika Sud u cijelosti pridržavao Zakona o slobodi pristupa informacijama BiH. No, s ovim navodima se ne slažu predstavnici medija, a naročito ne sudski izvještači.

Ljiljana Zurovac, izvršna direktorica Vijeća za štampu, u razgovoru za naš list kazala je da u “osjetljivom” vremenu u kakvom živimo uskraćivanje informacija može imati vrlo negativne posljedice.

“Mislim da bi trebalo naći dobar kompromis o tome gdje i kada sudske institucije treba da rade anonimizaciju, kada i kojoj društvenoj koristi to treba biti dato novinarima i kada to treba biti dato javnosti”, kazala je direktorica Zurovac, te je dodala da interes javnosti mora biti na prvom mjestu.

“Na ovaj je način interes javnosti potpuno zanemaren. Pogledajte američka iskustva kod presuđenih pedofila. Oni ne samo da objavljuju imena i fotografije pedofila, već označavaju mjesto i adresu stanovanja da susjedstvo zna da je ta osoba u njihovom susjedstvu. Kod nas je to sada anonimizirano da se ne smije ni otkriti identitet počinitelja”, istakla je direktorica Ljiljana Zurovac.

Volja da određeni sudski dokumenti budu transparentniji postoji, kako među građanima tako i u medijima, nevladinom sektoru... A ko je ratni zločinac? Valjda ćemo uskoro moći saznati.

(Tekst ranije objavljen u sedmičnoj novini: Novo Vrijeme)

Impressum

Redakcijski kolegij biltena

Velida Kulenović
Mirza Sadiković
Siniša Vukelić
Admir Kadrić
Vladimir Šušak
Alena Beširević

Urednik

Adis Šušnjar

Tehničko uređenje

Arman Fazlić

Udruženje/udruga BH Novinari

Kralja Tvrtka 5/5, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Tel/Fax +387 33 223 818; + 387 33 443 072
e-mail: bhnovinari@bhnovinari.ba;
web: www.bhnovinari.ba